

Bo'lajak muhandislarning shaxsiy va kasbiy salohiyatni ro'yobga chiqarishning psixologik-pedagogik yo'llari

Zebo Davlatovna Hasanova
Buxoro muhandislik-texnologiya instituti

Annotatsiya: Bo'lajak muhandis-injinerlar bo'lish muammosining dolzarbligi bugungi kunda turlicha ilmiy sohalar orqali yoritib o'tish mumkin: mehnat psixologiyasi, umumiy psixologiya, pedagogik psixologiyalardir. O'quv jarayonida nafaqat olingan bilim va ko'nikmalarga, balki o'zingizni institutda tanlagan kasbingiz bo'yicha mutaxassis bilan tanishtirishga imkon beradigan kasbiy ko'nikmalarni egallashga ham alohida ahamiyat beriladi. Talabalarning kasbiy shaxsini shakllantirishni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash muammosini o'rganish, shuningdek, institutda o'qish bosqichida qo'llab-quvvatlash dasturini amalga oshirishning ayrim jihatlarini ishlab chiqish muhokamaliva muammoli bosqichdir. Talabalarni institutda o'qish bosqichida kuzatib borish uchun ularga ta'lim va ta'lim sohasidagi yuqori ehtiyojlarni qondirish va ularning kasbiy rivojlanishida yanada muvaffaqiyatli istiqbollarni yaratish imkonini beradigan amaliyotga yo'naltirilgan dasturni ishlab chiqish bugungi kunda Buxoro muhandislik-texnologiya institutida ham dolzarb vazifaga aylandi.

Kalit so'zlar: kasbiy shaxs, kasbiy rivojlanish, psixologik-pedagogik yordam, institut ta'limi.

Psychological and pedagogical ways of realizing the personal and professional potential of future engineers

Zebo Davlatovna Hasanova
Bukhara Institute of Engineering and Technology

Abstract: Today, the relevance of the problem of becoming future engineers can be explained through various scientific fields: labor psychology, general psychology, pedagogical psychologies. Special importance is attached not only to the acquired knowledge and skills in the educational process, but also to the acquisition of professional skills that will allow you to introduce yourself to a specialist in your chosen profession at the institute. Studying the problem of psychological-pedagogical support for the formation of the professional personality of students, as well as the development of some aspects of the implementation of the support program at the stage of study at the institute, is a debatable and problematic stage. The development

of a practice-oriented program that will allow students to meet their high needs in the field of education and training and create more successful prospects in their professional development in order to accompany students during their studies at the institute has become an urgent task at the Bukhara Institute of Engineering and Technology today.

Keywords: professional person, professional development, psychological-pedagogical support, institutional education.

Kirish

Oliy ta'lim bosqichlarida ham bo'lajak muhandis-injinerlarbo'lish muammosiga qiziqish ta'lim muassasasi nafaqat turli fan sohalari olimlari, balki e'tiborini tortadi. Faoliyat jarayoniga tezkorlik bilan kirishishga va o'z kasbiy vazifalarini malakali bajarishga undaydigan mutaxassislarni yollashni xohlaydigan ish beruvchilar ham shular jumlasidandir.

Bo'lajak muhandis-injinerlarning kasbiy tayyorgarligi mazmuni va darajasiga alohida qo'shimcha talablar qo'yiladi. Ular muhandis-injinerlik amaliyotning o'ziga xos xususiyatlari, munosabatlarning shakllanish darajasi va kasbiy hamjamiyatning normalari va qadriyatlarini qabul qilish bilan bog'liq. Talabaning kasbiy shaxsi - bo'lajak muhandis-injiner hozirgi vaqtda kamdan-kam hollarda o'rganish mavzusiga aylanadi. Bu "kasbiy o'ziga xoslik" tushunchasining beqarorligi va murakkabligi va uning tarkibiy qismlarining xususiyatlari bilan bog'liq [1, 2, 3].

Psixologik-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, kasbiy o'ziga xoslik muammosiga bag'ishlangan yetarli adabiyotlar mavjud, uning tarkibiy qismlarining yetarlicha aniq tavsifi berilgan. Bu kelajakdagi kasbni tanlashda harakat qilish, kasbiy rivojlanish strategiyasini tanlash to'g'risida qaror qabul qilish va shaxsiy kasbiy salohiyatni ro'yobga chiqarishga yordam beradigan xususiyatlar to'plamidir. Talabalarning kasbiy rivojlanishi muammosini ochib beradigan mahalliy va xorijiy psixologiyaning asosiy yo'nalishlari ushbu jarayonni kasbiy o'zini o'zi belgilash va tanlash paytidan boshlab ko'rib chiqadi. Institut va universitetlarda ta'lim Yu.P.Povarenkov, shaxsning kasbiy rivojlanish bosqichlaridan biri [4, 5, 6, 7]. Institutda kasbiylashtirishning ilmiy jarayoni ikki davrga bo'linadi: birinchisi, o'quv va akademik (1-3 kurslar), ikkinchisi - o'quv va kasbiy (3 va 4 kurslarning oxiri).

Bizning tadqiqotlarmiz shuni ko'rsatadiki kasbiy identifikatsiya hodisasini dars jarayonida tez-tez amalga oshirish zarur. Shundagina bo'lajak muhandis-injinerlarni tarbiyalashda yutuqlarga ega bo'lishimiz mumkin.

Identifikatsiya shunday psixologik hodisaki, bunda suhbatdoshlar bir-birlarini to'g'riroq idrok qilish uchun o'zlarini bir-birlarining o'rniga qo'yib ko'rishga harakat qiladilar. Ya'ni, o'zidagi bilimlar, tasavvurlar, hislatlar orqali boshqa birovni tushunishga harakat qilish, o'zini birov bilan solishtirish (ongli yoki ongsiz)

identifikatsiyadir. Masalan, birinchi marta uchrashuvga ketayotgan yigitning ichki holatini uning o'rtog'i yoki akasi tushunishi misol bo'ladi.

1-rasm.Hissiyaloqaga asoslangan model sxemasi

1. U bilan hissiy aloqaga asoslangan model sifatida o'zini muhim boshqasiga (masalan, ota-onaga) situatsion assimilyatsiya qilish (qoida tariqasida, ongsiz). Erta bolalikdan identifikatsiya qilish mexanizmi orqali bolada ko'plab shaxsiy xususiyatlar va xulq-atvor stereotiplari, gender o'ziga xosligi va qadriyat yo'nalishlari shakllana boshlaydi. Vaziyatni aniqlash ko'pincha bolalarning rolli o'yinlari paytida sodir bo'ladi.

2. Badiiy asar xarakteri bilan o'zini identifikatsiyalash, buning natijasida asarning semantik mazmuniga kirib borish, estetik kechinma sodir bo'ladi.

3. Qo'rquv yoki tashvish tug'diradigan ob'ektni ongsiz ravishda assimilyatsiya qilishdan iborat psixologik himoya mexanizmi.

4. Guruhni identifikatsiyalash – o'zini kimdir (katta yoki kichik) ijtimoiy guruh yoki jamoa bilan barqaror identifikatsiyalash, uning maqsadlari va qadriyatlar tizimini qabul qilish, o'zini shu guruh yoki jamoa a'zosi sifatida anglash.

5. Muhandislik va yuridik psixologiyada - har qanday obyektarni (shu jumladan odamlarni) tan olish, aniqlash, ularni ma'lum bir sinfga kiritish yoki ma'lum belgilar asosida tan olish [8, 9, 10].

Psixologik so'rovlar o'tkazilganda quyidagi psixologik-pedagogik muammo o'z natijasini ko'rsatdi.Institutda o'qish davrida kasbiy shaxsning shakllanishi ikkita ta'sirga ega:

2-rasm.O'qish davrida kasbiy shaxsning shakllanishidagi ikkita ta'sir sxemasi

Aytishimiz mumkinki, bugungi kunda aksariyat oliy o'quv yurtlari mutaxassislar tayyorlashda talaba shaxsining aqliy va kasbiy yo'nalishini shakllantirishga jiddiy e'tibor qaratmoqda. O'z-o'zini rivojlantirish, kasbiy rivojlanish yo'li bilan paydo bo'lgan muammolarni hal qilish vanatijadorligini oshirishga qaratilgan ayrim ishlar e'tibordan chetda qolmoqda. Mavjud vaziyat bilan bog'liq holda, institutda o'qish bosqichida talabalarning kasbiy shaxsini shakllantirish uchun psixologik-pedagogik yordamga ehtiyoj bor. Bizning ishimizning asosiy maqsadi psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash muammosi bo'yicha tadqiqotlarni tahlil qilish vainstitutda talabalarning kasbiy shaxsini shakllantirishga qaratilgan amaliyotga yo'naltirilgan dasturni ishlab chiqish va amalga oshirish imkoniyatlarini muhokama qilishdir [11, 12, 13, 14].

Institutda talabalarning kasbiy shaxsini shakllantirishga qaratilgan "Psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash" tushunchasining o'zi so'nggi paytlarda faollashdi. o'qituvchilar, psixologlar sohasida qo'llanilgan, ta'limning turli bosqichlarida shaxsni psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash g'oyasi uzoq vaqt davomida o'rganilgan va muhokama qilingan. Hamrohlik jarayonining negizi o'rta maktab o'quvchilarini qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqish g'oyasi hisoblanadi. Hamrohlik jarayoni o'qituvchilar tomonidan faol va izchil ishlab chiqilgan bo'lib, ularning g'oyasi ta'limning yaxlit jarayonini ikki yo'nalishga bo'lish edi: Trening va hamrohlik.

Hamrohlik jarayonida ular shaxsning muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvi jarayonini nazarda tutgan o'rganish bosqichida [15, 16, 17, 18]. Pedagogika hamrohlik jarayonini yo'naltirish kerak deb hisoblagan qo'llab-quvvatlash va yordam berishga yordam beradigan maxsus qulay shart-sharoitlarni yaratish o'quv jarayonida talabalar.

3-rasm. Trening va hamrohlik sxemasi

Psixologik-pedagogik yordam muammosi asarlarda hamrohlik qilayotgan yuqori sinf o'quvchilari misolida tahlil qilingan. I. S. Morozovaning fikricha, bugungi kunda har qanday maktab uchun o'quv jarayonida o'quvchilarda paydo bo'ladigan turli muammolarni tashxislash imkonini beradigan psixologik-pedagogik yordam dasturlarini yaratish bugungi kunda dolzarb bo'lib qolmoqda.

Jarayonni qo'llab-quvvatlash samaradorligini oshirish uchun o'qituvchi, o'qituvchi-psixolog, sinf o'qituvchilari va ota-onalarning o'zaro hamkorligi zarur [19, 20, 21, 22].

Institutga moslashish jarayonida talabalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash konsepsiyasi E.F.Zeer tomonidan tekshirilgan. Shaxsning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash muammosining tahlili uning "Kasblar psixologiyasi" monografiyasida keltirilgan. Muallif o'zining zamonaviy kasb-hunar ta'limi kontseptsiyasi haqidagi bayonotlarida oliy ta'limning shaxsga yo'naltirilgan yangi paradigmasidan kelib chiqadi. U "Kasblar psixologiyasi" fanini har qanday institutning majburiy dasturiga kiritish zarurligini yangiladi [23, 24, 25, 26]. Psixologik fanning uslubiy asoslarini E.Yu.Pryajnikova va N.S.Pryajnikov ishlab chiqdi.

Mualliflar chuqur o'rganadilar Kasb-hunarga yo'naltirish muammosi psixologik-pedagogik yordam sifatida, bu yerda shaxsning kasbiy o'zini o'zi belgilashning asosiy maqsadi ijtimoiy-professional muhitdagi doimiy o'zgarishlarga moslashishga ichki tayyorlikni shakllantirish deb ataladi [27, 28, 29].

Aytishimiz mumkinki, hozirgi vaqtda psixologiya sohasida kam tajriba mavjud. Bizning fikrimizcha, buni institut talabalarini o'quv jarayonida hamrohlik qilish muammosi hozirgi vaqtda yuzaga kelmaganligi bilan asoslash mumkin. Shu munosabat bilan, biz psixologik doirasida ish, pedagogik yordam o'quvchilarning malakasini oshirishga qaratilgan bo'lishi kerak. O'z muammolarini mustaqil ravishda (yoki kattalar yordamida) hal qilish yo'llarini aniqlang o'z kasbiy kelajagini qurish va o'z maqsad va vazifalariga erishish uchun mustaqil ravishda qaror qabul qilish. Biz psixologik-pedagogik yordam jarayonini yaxlit tizim sifatida taqdim etamiz: birinchi bosqich - moslashish, uning vazifasi irodali sharoitlarni yaratishdir talabalarning institutda o'quv jarayoniga kirishiga ko'maklashish va moslashish jarayonini yengillashtirish uchun talabalar birinchi va ikkinchi o'quv yilida ushbu bosqichga kiritiladi. Ikkinchi bosqich - identifikatsiya - uchinchi va to'rtinchi kurs talabalariga hamrohlik qilish jarayoni. Bu haqida talabalarning kasbiy bilimlarini rivojlantirish va chuqurlashtirish. Uchinchi bosqich - konsalting - to'rtinchi kurs talabalarini psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi. Ushbu bosqichda muammolarni hal qilish bo'yicha tadbirlar amalga oshiriladi.

Yuqorida aytib o'tilganidek, psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash turli yo'nalishlarda amalga oshiriladi parvarishlash jarayoni sodir bo'lgan bosqichga qarab shakllar. Institutda talabalarning moslashuv bosqichida psixologik-pedagogik yordam shakli quyidagilar bo'lishi mumkin: moslashuv treningi, talabalarning individual psixologik xususiyatlarini diagnostikasi, hayot sohasining ahamiyati, talabalar bilan individual maslahatlar, guruh kuratorlari. Ikkinchi identifikatsiya bosqichida qo'llab-quvvatlash shakli talabalarga kasbiy faoliyatining o'ziga xos xususiyatlariga qarab

o'z mutaxassisligini chuqur egallashlariga yordam beradigan professional mavzudagi tadbirlardir. Reflektor kabi usullarni kiritish o'quvchilar bilan sodir bo'ladigan o'zgarishlarni aks ettirish mavzusini yaratishga imkon beradigan seminar, seminarni o'tkazish jarayoni, professionalga hissiy va baholash munosabatini o'zgartirish shaxsiy e'tiqodlari va o'zini "bajaruvchi" sifatida bilish psixologiyani yaxshiroq tushunishga yordam beradi muayyan faoliyat turiga mantiqiy tayyorlik. Maslahatlashuvni amalga oshirish jarayonida bosqichda, qo'llab-quvvatlash shakllari ham individual, ham guruh maslahatlari, olingan tavsiyalar bo'lib, yangi professional muhitda moslashish jarayonidan muvaffaqiyatli o'tishga imkon beradi [30].

Amaliyotga yo'naltirilgan dastur shaklida psixologik-pedagogik yordam bitiruvchining bajarishga tayyorligi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish sifatida qaraladi. Bunday qo'llab-quvvatlash, bizningcha, shakllanishiga yordam beradi. O'zini professional sifatida ko'rsatish, kasbiy ehtiyojlarni rivojlantirish, hissiy jihatdan - kasbiy e'tiqod va bilimlarga baholovchi munosabat, tanlangan kasbdan qoniqish va tegishli kasbiy xulq-atvorni rivojlantirish. Qo'llab-quvvatlash dasturi quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi: uslubiy, tadqiqot va diagnostika, ishlab chiqish, maslahat berish. Biz tomonidan ishlab chiqilgan dasturda darslarni o'tkazishning turli usullari va shakllari ishlatilgan: individual, guruh, aralash. So'rov bo'yicha individual ish olib borildi dastur ishtirokchilari. Guruh ishlarida, agar kerak bo'lsa, individual topshiriqlar ham, alohida guruhlar uchun mashqlar ham qo'llanilgan. Dastur ikki blokdan iborat: nazariy va amaliy. Dasturning nazariy blokida suhbat, muhokama, davra suhbat, fokus-guruh kabi usullardan foydalandik. Dasturning amaliy blokida - muammoli vaziyatlarni modellashtirish, o'yin usullari, o'quv topshiriqlari va mashqlar va boshqalar. Har bir amaliy mashg'ulot uchun usul va mashqlarni tanlash bir-birini to'ldirish va izchillik tamoyiliga muvofiq amalga oshirildi [31].

Institutda o'qish bosqichida talabalarning kasbiy shaxsini shakllantirishni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash kabi mazmunli xususiyatlarning dinamikasini ta'minlaydi. ta'limga bo'lgan ehtiyojning ortishi, o'zini professional hamjamiyatning kelajakdagi vakili sifatidagi g'oyasining o'zgarishi, tanlangan mutaxassisligidan qoniqishning oshishi, o'zini "ishchi" sifatida bilish, kasbiy xulq-atvorni shakllantirish. Dasturda taqdim etilgan texnologiyalar talabalarning keyingi kasbiy rivojlanishi uchun zarur fazilatlarni, qobiliyatlarni, tanlangan kasbiy sohaga va umuman hayotga nisbatan aks ettirish ko'nikmalarini rivojlantirish va shakllantirish usullari, vositalari va usullari majmuini o'z ichiga oladi. Mashqlar va munozaralarni bajarish jarayonida talabalar nafaqat kasb bo'yicha zarur bilimlarni, balki kelajakdagi kasbiy yo'llarini olishga qaratilgan o'zlarining aqliy faoliyatini tahlil qiladilar.

Xulosa

Kasbiy identifikatsiya komponentlarining barcha mezonlari uchun ko'rsatkichlar sezilarli darajada o'zgardi. Tadqiqotimiz doirasida psixologik-pedagogik yordamni

tashkil qilishda biz pedagoglarning kasbiy faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini vamuhandislikinstitutidagi o'quv jarayonining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga oldik. Muhandislar tayyorlaydigan oliy o'quv yurti talabalarining kasbiy shaxsini psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash orqali shakllantirish jarayoni biz tomonimizdan ketma-ket yo'nalish va bosqichlardan iborat yaxlit dastur sifatida taqdim etilgan bo'lib, bu o'z navbatida, o'z navbatida, o'z navbatida, o'z o'rnida, o'z navbatida, o'z navbatida, o'z o'rnini bosishning oldini oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bahriddinova, N. M., Nematova, L., Hasanova, Z. D., Salomov, B. K., & Khamidov, Y. Y. (2020). Analysis of ecological and toxicological safety of agricultural raw materials of Uzbekistan. *Journal of Critical Reviews*, 7(14), 310-312.
2. Хасанова, З. Д. (2013). Социально-педагогическая необходимость (потребность) в развитии мировоззрения у будущих учителей. *Молодой ученый*, (4), 618-620.
3. Хасанова, З. Д. (2013). Социально-педагогическая необходимость (потребность) в развитии мировоззрения у будущих учителей. *Молодой ученый*, (4), 618-620.
4. Хасанова, З. Д. (2013). Нравственно-эстетическое мировоззрение: сущность, структура, функции. *Искусство и образование*, (2), 71-77.
5. Шнейдер, Л. Б. Профессиональная идентичность: теория, эксперимент, тренинг / Л. Б. Шнейдер // М.: МПСИ, 2004. – 335 с.
6. Морозова, И. С. Социально-педагогическая поддержка профессионального самоопределения учащихся вечерней сменной школы / И. С. Морозова, Е. В. Филатова. – Кемерово: ЮНИТИ, 2008. – 136 с.
7. Khamidov Jalil Abdurasulovich, Khujjiev Mamurjon Yangiboevich, Alimov Azam Anvarovich, Gafforov Alisher Xolmurodovich, Khamidov Odil Abdurasulovich. "OPPORTUNITIES AND RESULTS TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF MULTIMEDIA TEACHING IN HIGHER EDUCATION." *Journal of Critical Reviews* 7 (2020), 89-93. doi:10.31838/jcr.07.14.13
8. Alimov, A. A. (2016). Improving the Training the Future Teachers of Special Disciplines in Uzbekistan. *Eastern European Scientific Journal*, (1), 113-117.
9. Хўжжиев, М. Я. (2020). ВОЗМОЖНОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МУЛЬТИМЕДИА В ПРОЦЕССЕ УРОКА. *Universum: психология и образование*, (1), 10-13.
10. Мирзаев, С. С., Кодирова, Н. Д., Нуруллаев, М. М., & Хужжиев, М. Я. (2013). Изучение энергозатрат при плазмохимической диссоциации сероводорода. *Молодой ученый*, (2), 49-52.
11. Давронов, Ф. Ф. У., & Хужжиев, М. Я. (2018). Изучение процесса

очистки газов физической абсорбцией. Вопросы науки и образования, (3 (15)).

12. Хужжиев, М. Я. (2018). Изучение методов конверсии метана в синтез-газ. Научный аспект, 7(4), 852-854.

13. Усанбоев, Ш. Х. У., & Хужжиев, М. Я. (2017). Основные свойства катализаторов гидроочистки. Вопросы науки и образования, (5 (6)).

14. Кобилов, А. Б. У., & Хужжиев, М. Я. (2017). Механизм поглощения H₂S, CO₂ и других сернистых компонентов водными растворами аминов. Вопросы науки и образования, (11 (12)).

15. Бурхонов, И. У., & Хужжиев, М. Я. (2017). Сравнительный анализ эффективности работы аппаратов воздушного и водяного охлаждения нефтеперерабатывающих заводов. Вопросы науки и образования, (2 (3)).

16. Ризаев, Д. Б., & Хужжиев, М. Я. (2017). Очистка газовых выбросов. Вопросы науки и образования, (5 (6)).

17. Хужжиев, М. Я. (2016). Очистка и осушка газов растворами гликолей. Наука и образование сегодня, (3), 33-34.

18. Хужжиев, М. Я. (2016). Изучение процесса риформинга и подготовки нефтепродукта. Наука и образование сегодня, (3 (4)).

19. Хужжиев, М. Я., & Хайдаров, Г. А. У. (2016). Изучение характеристики физических поглотителей для очистки газов. Наука и образование сегодня, (3 (4)).

20. Хужжиев, М. Я., & Нуралиев, С. С. У. (2016). Очистка газов водными растворами метилдиэтанолamina. Наука и образование сегодня, (3 (4)).

21. Хужжиев, М. Я. (2016). Материалы и реагенты для приготовления промывочных растворов в нефтехимической отрасли. Наука и образование сегодня, (3 (4)).

22. Хужжиев, М. Я., & Нуруллаева, З. В. (2015). Полимеризация газообразных углеводородов в жидкое топливо. Молодой ученый, (8), 332-334.

23. Nikolayevich, Tsukanov Maksim, and Khodzhiev Mamurzhon Yangiboevich. "ANALYSIS OF DEVELOPMENT OF TECHNOLOGY OF PRODUCTION OF SECONDARY PRODUCTS FROM PYROLYSIS DISTILLATE." EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR): 246.

24. Barakaev, N., Mirzaev, O., Toirov, B., & Alimov, A. (2021, April). Justification of the parameters of parts of a walnut cracking machine. In Journal of Physics: Conference Series (Vol. 1889, No. 2, p. 022061). IOP Publishing.

25. Fayzullaevich, F. S., Arashovich, M. B., Boboqulovich, T. B., & Anvarovich, A. A. (2020). Development of technologies for producing catalyst for destructive hydrogenization of asphalt-free oil of heavy sulfur oil. Journal of Critical Reviews, 7(14), 75-80.

26. Тоиров, Б. Б., Хамидов, Ё. Ё., & Асадова, З. А. (2019). ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ. ВЕСТНИК МАГИСТРАТУРЫ, (5-3), 117.

27. Ismatov, N. A., Radjabova, V. E., & Toirov, B. B. (1999). Biochemical and consumers qualities of sorgo flour. UZBEKSKII KHIMICHESKII ZHURNAL, (5/6), 82-83.

28. Toirov, B. B., Khamidov, Y. Y., & Asadova, Z. A. (2019). INNOVATIVE TRAINING TECHNOLOGIES. BULLETIN OF MASTER'S,(5-3), 117.

29. Алимов, А. А., Тоиров, Б. Б., & Савриева, И. Б. (2020). УМУМКАСБИЙ ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШ ЖАРАЁНИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА БАҲОЛАШ. Science and Education, 1(8), 199-206.

30. Toirov, B. B. (2021). AXBOROT TEXNOLOGIYALARI MAHSULOT SIFATINI BOSHQARISH VOSITASI SIFATIDA. Science and Education, 2(2), 338-343.

31. Tosheva, G. D., & Toirov, B. B. (2020). INNOVATION TECHNOLOGIYALAR TA'LIM TARAQQIYOTINING ASOSIY KUCHI VA TUTGAN O'RNI. Science and Education, 1(8), 222-228.